

Plánování měst (v ČR)

Mgr. Petr Tonev, Ph.D.

MPR_MRMR Management rozvoje měst a regionů

Historie plánování – vývoj sídel

Vlivy velkých starověkých civilizací z okolních kontinentů - základní síť sídel (zvláště v jižní a západní Evropě) výsledkem fénické a řecké kolonizace a stabilizace sídelní soustavy v Římské říši.

Dotvořena síť základních komunikací a uzlových bodů - nejdůležitější stabilizační faktory osídlení Evropy.

Středověk - definitivně lokalizoval a určil celou evropskou sídelní síť - byly vytvořeny základní půdorysy měst, reagující na konfiguraci terénu, důležité trasy a dominantní polohy.

V první fázi středověkého osídlení to byly vesměs nepravidelné rostlé půdorysy – s výjimkou těch, v nichž zůstaly zachovány pravidelné dispozice antických římských castr.

Od 13. století dochází v Evropě k doplňování a zahušťování sídelní soustavy nově zakládanými městy. Ta měla většinou pravidelné půdorysy, jejichž těžištěm byly tržní prostory.

Záměrná urbanizace českých zemí za feudalismu probíhala od 13. století vytvářením v podstatě stabilní a rovnoměrně rozložené sítě městského osídlení zakládáním nových a posílením starých měst

Středověká města byla budována v geografických a morfologických podmínkách výhodných z hlediska obrany - výšinná poloha, říční ostroh, ostrov (ostrovy), kombinace předchozích možností.

Historie plánování – vývoj sídel

ROSTLÉ MĚSTO

Carcassone (F)

vzniká v krystalizačních bodech středověkého osídlení nebo v jejich návaznosti v průběhu 10.-12. století

- okolí hradů, klášterů, křižovatky obchodních a vodních cest

Charakteristikami rostlého středověkého města jsou:

- koncentrický obrys,
- pravidelně založené jedno nebo více náměstí,
- nepravidelná struktura uliční sítě,
- výšková dominanta chrámu (radnice),
- hradby

(dílčí odlišnosti v jednotlivých zemích Evropy)

Historie plánování – vývoj sídel

ZALOŽENÉ MĚSTO

Aigues - Mortes (F)

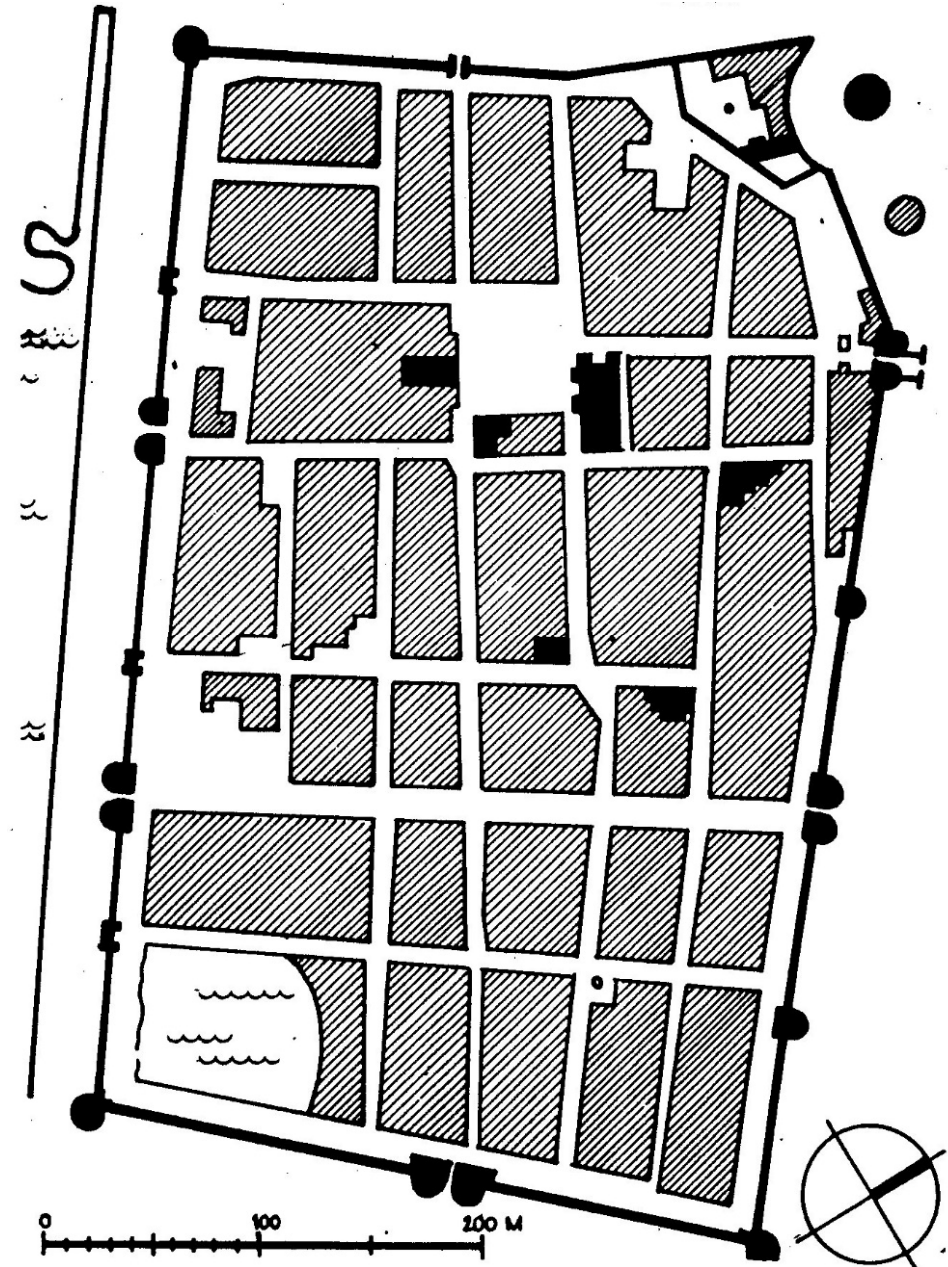
Středověká kolonizace se šířila od 12. století z Francie do Německa a našich zemí (13. -14. století) (dále potom do Pobaltí a Skandinávie - 15. století).

Iniciátorem založení města byl zpravidla král (nejrozsáhlejší městská práva), ale i církve nebo feudálové.

Město zakládal lokátor, který byl pověřen vedením jeho výstavby a po jeho dokončení se stal rychtářem

Charakteristikou založeného středověkého města jsou:

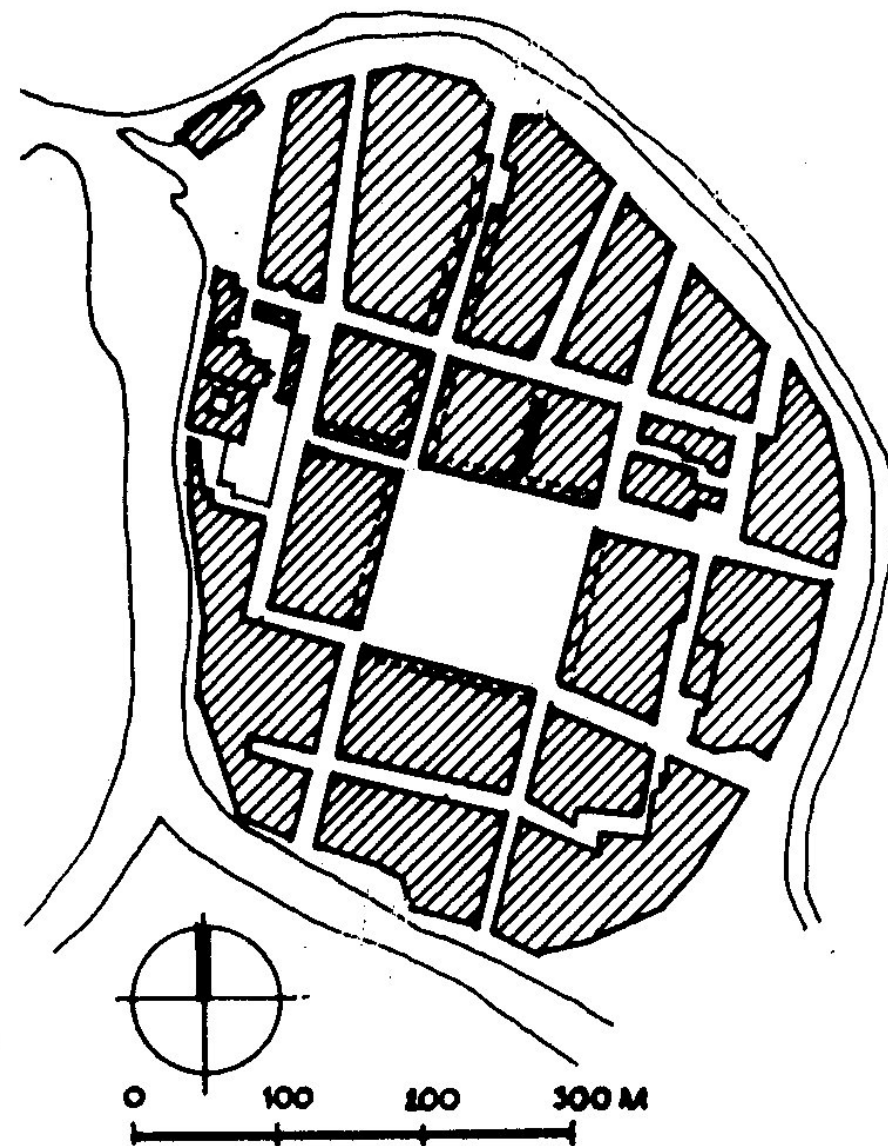
- pravidelný nebo koncentrický obrys
- pravidelně založené náměstí (soustava náměstí) s nejvýraznější zástavbou,
- pravidelná struktura uliční sítě s kompaktní zástavbou,
- zděné hradby se střelnými,
- vodní příkop
- množství různých typů měst

Historie plánování – vývoj sídel

ROSTLÉ město (Olomouc)

ZALOŽENÉ město (České Budějovice)

Historie plánování – vývoj sídel

V osídlení českých zemí se vyvinula síť správních center, jimiž byla privilegovaná města královská, resp. knížecí a církevní panství a statky.

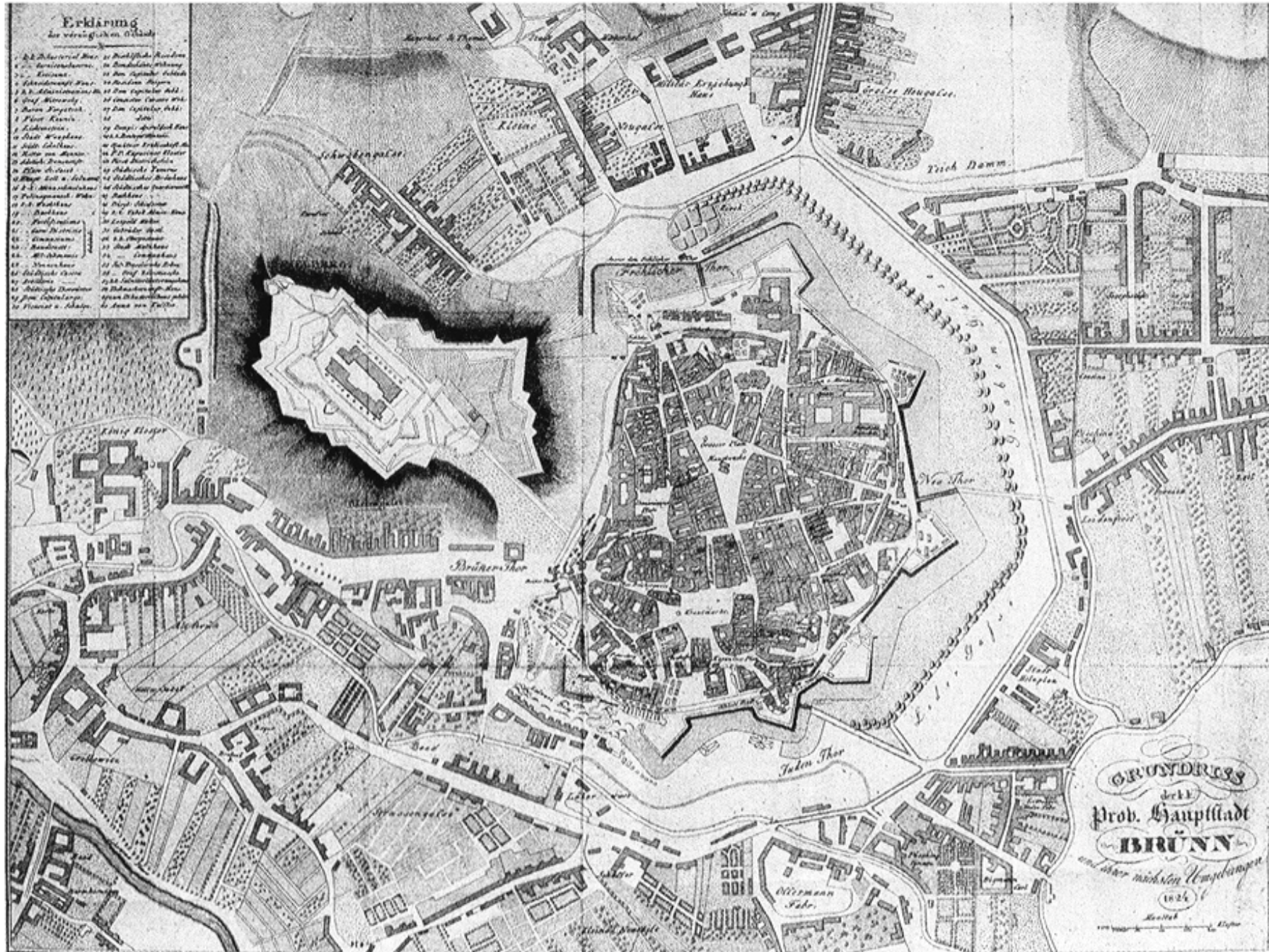
Nejvyšší správa feudálních panství, sídlící nejprve na hradech, přešla na blízka města.

Tak byla vytvořena síť hlavních a nejstarších tradičních center – cca 20

Vývoj růstu sítě měst ukončen v 16. století - hustota měst v českých zemích patřila k nejvyšším v Evropě.

Významná města (politicky/vojensky) byla obehána až do 1. poloviny 19. století opevněním, které oddělovalo původní jádro města od jeho postupně narůstajících předměstí vně opevnění.

Historie plánování – vývoj sídel

Historie plánování – vývoj sídel

Nástup průmyslové revoluce (od 18. století) – s rozvojem prvních manufaktur se vyvinula první průmyslová centra, která podstatně změnila strukturu měst:

- rozvoj průmyslových území, situovaných u zdrojů energie a surovin (voda, rudy, paliva),
- vznik dělnických čtvrtí

Rozvíjí se zeměměřičské plánování rozšiřovaných, resp. upravovaných měst, zejména v souvislosti s rušením městského opevnění (svázáno s krajinářskými úpravami) - obohacení města o nový prvek reprezentačních prostorů a veřejné zeleně.

U velkých průmyslových měst byly založeny i nové městské čtvrti; současně vzniká i typ městského nájemného domu a živelně vznikají (výjimečně jsou zakládány) první dělnické kolonie v průmyslových oblastech.

Historie plánování – vývoj sídel

Na rozhraní 19. a 20. století jsou zpracovávány první regulační plány měst (ale bez prostorových i funkčních vazeb se svým okolím)

Většinou jsou poplatné geometrické parcelaci, usilující o maximální využití pozemku bez funkční diferenciaci ploch.

Ve 20. a 30. letech se rozvíjí urbanistické plánování. V některých velkých městech vznikají první plánovitě realizace, řízené v Praze Státní regulační komisí, v jiných městech regulačním oddělením stavebního úřadu

Jsou budována nová technická zařízení, usilující o zlepšení hygieny města: teplárny (Brno 1930), spalovny, kanalizační čistírny a nová technika odvozu pevného odpadu.

Historie plánování – vývoj sídel

Poválečný vývoj urbanismu (prostorového utváření sídel) úzce navázal na náměty připravované většinou pokrokovými skupinami funkcionalistů.

Rozvoj měst byl charakterizován dvěma hlavními trendy - výstavbou průmyslu a výstavbou bytů. Nové průmyslové provozy byly umísťovány na okraji sídel, resp. i lokalizovány do izolovaných poloh mimo dosah města, současně s výstavbou „pohotovostního“ sídliště.

Výstavba bytů byla soustřeďována do ucelených souborů.

Během 50. let byla založena nová města a rozvinuta výstavba velkých sídlišť, především v uhelných těžebních oblastech, na Kladensku Rozdělov nebo Stochov, na Příbramsku Březové Hory, Dukla v Pardubicích, na Ostravsku Havířov, Poruba, Karviná atd.

Tyto městské soubory mají výrazně komponované prostory náměstí a hlavních tříd, vnitřní prostory bohatě vybaveny zelení

Historie plánování – vývoj sídel

50. léta - konec epochy socialistického realismu přišel v polovině padesátých let - zmizela i pravidla klasické výstavby měst.

Místo komponovaných městských souborů začala vznikat sídliště, zmizela hierarchizace městských prostorů, bulváry a pěší promenády.

Základem urbanistické struktury města se stala rychlostní automobilová komunikace, zmizely individualizované obytné domy.

S odstraněním „zbytečností“ z architektury zmizela sama podstata architektury, začalo se hovořit výhradně o hromadné bytové výstavbě a o sídlištích

Historie plánování – vývoj sídel

V zákoně č. 280/1949 Sb. se poprvé objevil termín územní plánování - „*Územní plánování obcí je součástí jednotného hospodářského plánu a musí tedy vyhovovat veřejným potřebám a zájmům.*“

Navzdory vzletným formulacím, stejně jako v následujícím zákoně č. 84/1958 Sb.:
„...dbát o vytváření zdravého, krásného a pohodlného prostředí pro život a práci obyvatel, o zachování využití a rozmnožení hmotných a kulturních hodnot na řešeném území, jakož i o ochranu daného prostředí před nežádoucími zásahy, vlivy a důsledky hospodářské nebo jiné činnosti a o odstranění závad touto činností způsobených“.

bylo hlavním smyslem legislativy zcela podřídit územní plánování (ÚP) potřebám státu (vlády), který byl monopolním investorem změn v území prostřednictvím jím řízených socialistických organizací, omezit soukromé vlastnictví a možnosti veřejnosti zasahovat do procesu ÚP

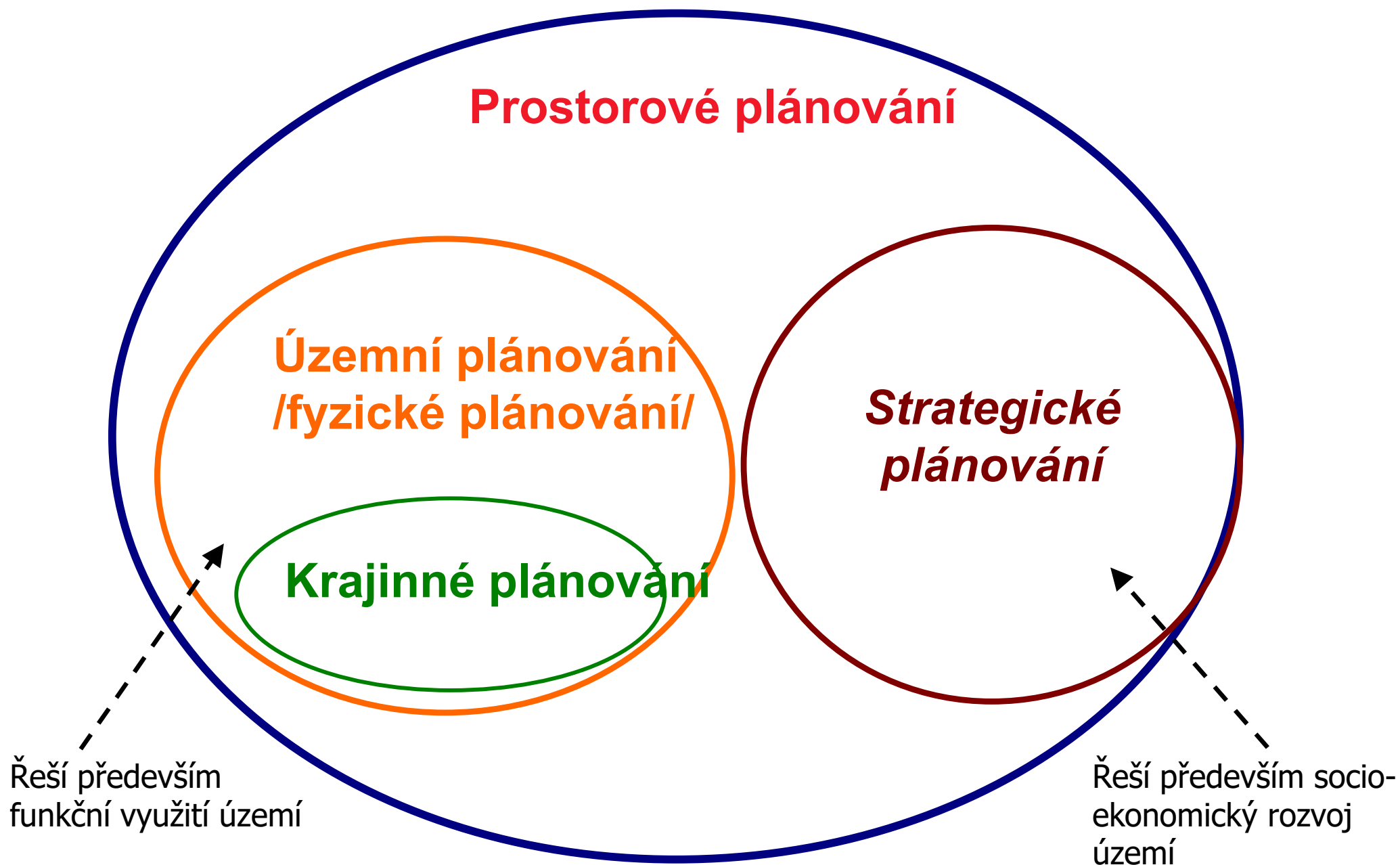
Historie plánování – vývoj sídel

Teprve stavební zákon č. 50/1976 Sb., umožnil podat námitku v případě přímé dotčenosti vlastnických nebo jiných práv k pozemkům či stavbám. Ovšem možnost podnětu k soudnímu přezkumu územně plánovací dokumentace v letech 1949 až 1989 neexistovala

Pro potřeby budování především státních podniků a tzv. komplexní bytové výstavby („KBV“) postačovalo cca 200 územních plánů vybraných obcí (stav v roce 1990) – v podstatě jen Praha, krajská, okresní a některá další větší města

Potřebám totalitního státu víc vyhovovaly „neformální“ koncepce příp. územně plánovací podklady. Možnosti veřejnosti nějak ovlivňovat budovatelské úsilí státu a s ním spojené změny v území byly bezvýznamné, což bylo spolu s negativními dopady státních investic na ŽP také jedním z důvodů kritiky minulého režimu i zpochybňování ÚP jako takového

Schéma plánovacího systému v ČR

Územní plánování

ÚP – období po roce 1989

Po roce 1989 došlo k zásadním změnám v podmínkách, ve kterých územní plánování působí, a tedy i ve smyslu této činnosti:

Zaniklo centrální plánování a řízení ekonomiky - ÚP tím ztratilo svého „silnějšího bratra“, v jehož faktickém područí bylo.

Obnova obecního zřízení a oddělování státní správy od samosprávy -

Zastupitelstva schvalují pro územní obvody svých obcí územně plánovací dokumenty (přenesené pravomoci – *pořizování* - delegované státem)

Zpracování územních plánů se stalo předmětem činnosti soukromých architektonických kanceláří. Zpracovatel musí být autorizován ČKA

Regionalizace veřejné správy. Od roku 2001 začínají působit v nově ustavených krajích regionální orgány veřejné správy. Z centrální úrovně na ně byla přenesena zodpovědnost za územní plánování na regionální úrovni. ÚP velkých územních celků, od r. 2007 potom ZUR

Změny v legislativním prostředí územního plánování - po celá 90. léta dílčím způsobem, formou novelizací, mj. i větší důraz na OŽP a zapojení veřejnosti

Teprve v roce 2006 nová zákonná úprava - z. č. 183/2006 platná od 1.1. 2007

ÚP – legislativa

Legislativní základ

od 1.1.2007 zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

+ 2 velké novely stavebního zákona:

Zákon č. 350/2012 Sb. – platnost od 1.1. 2013

Zákon č. 225/2017 Sb. – platnost od 1.1. 2018

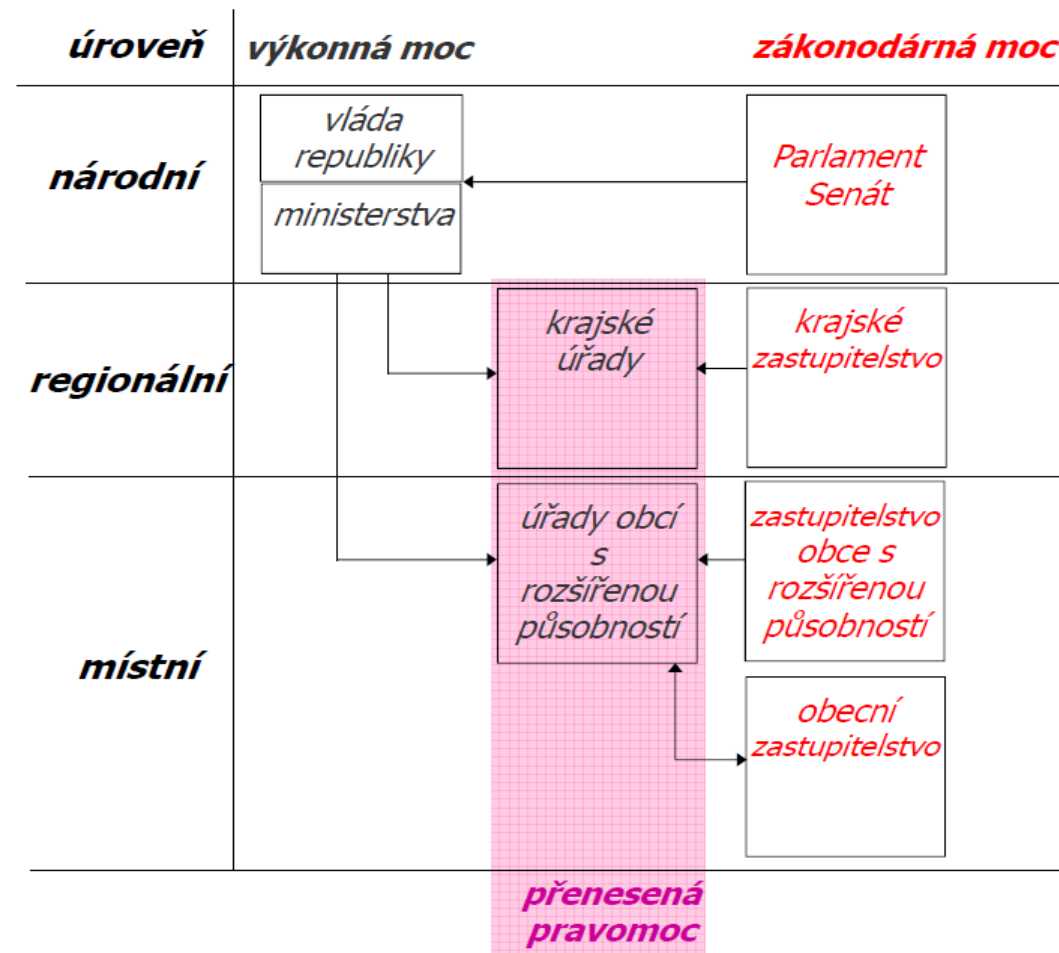
Tento zákon především **upravil a posunul roli ÚP směrem k potřebě zajištění udržitelného rozvoje území**

(vyvážený vztah podmínek pro příznivé životní prostředí, hospodářský vývoj a soudržnost společenství jeho obyvatel - v rozsahu neohrožujícím podmínky života příštích generací).

I přes řadu novelizací se nepodařilo odstranit některé negativní důsledky – mj. především dlouhé lhůty při povolování staveb, což vedlo k přípravě nového stavebního zákona, který byl v roce 2021 schválen, ovšem v kontroverzním znění.

Současná vláda považovala tento nový zákon (283/2001 Sb.) za nekvalitní a ještě před nabytím účinnosti ho novelizovala a odložila jeho platnost (hlavní účinnost zákona nastane namísto 1. července 2023 až 1. července 2024)

Orgány veřejné správy (ÚP) - hierarchie

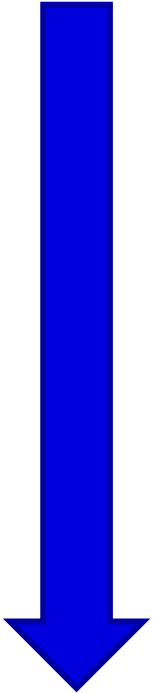

O pořízení a schválení územně plánovací dokumentace **rozhodují** zastupitelé (obec, kraj), ale pro samotný proces pořizování ÚPD se využívá institut přenesené působnosti (pravomoci) státu – krajské úřady, úřady ORP.

ÚP – orgány

Působnost ve věcech ÚP je stavebním zákonem svěřena:

- **Ministerstvu (myšleno je Ministerstvo pro místní rozvoj – MMR),**
  - **Ministerstvu obrany (na území vojenských újezdů).**
-
- **orgánům krajů**
  - **orgánům obcí**

ÚP – nástroje

- **Politika územního rozvoje (PÚR)** —————→

**Měřítko
Stát**

- **Územně plánovací podklady:**

- územně analytické podklady /ÚAP/
- územní studie /US/

- **Územně plánovací dokumentace:**

- zásady územního rozvoje
- územní plán
- regulační plán

**Kraje
Obec
Část obce**

- **Rozhodování v území:**

- Územní řízení
- Územní rozhodnutí
- Územní opatření
- Úprava vztahů v území
  - Předkupní právo
  - Náhrady za změnu v území

Pozemek/stavba

Územně plánovací dokumentace

- zásady územního rozvoje
- **územní plán**
- regulační plán

Územní plán (ÚP)

Územní plán stanoví základní koncepci

- rozvoje území obce
- ochrany jeho hodnot
- plošného a prostorového uspořádání ("urbanistická koncepce")
- uspořádání krajiny
- veřejné infrastruktury

Územní plán vymezí:

- zastavěné území,
- plochy a koridory, zejména
  - zastavitelné plochy
  - plochy vymezené ke změně stávající zástavby, k obnově nebo opětovnému využití znehodnoceného území (také označované jako "plocha přestavby")
  - pro veřejně prospěšné stavby a pro veřejně prospěšná opatření
  - a pro území rezervy

a stanoví podmínky pro využití těchto ploch a koridorů (rozhodování o změnách v území např. podmíní zpracováním územní studie nebo regulačního plánu)

Územní plán

ÚP je závazný pro

- pořízení a vydání regulačního plánu
- pro rozhodování v území, zejména pro vydávání územních rozhodnutí

ÚP se pořizuje a vydává

- pro celé území obce
- pro celé území hlavního města Prahy
- popřípadě pro celé území vojenského újezdu

Pořízení ÚP/RP

O pořízení rozhoduje zastupitelstvo obce

Pořizovatel

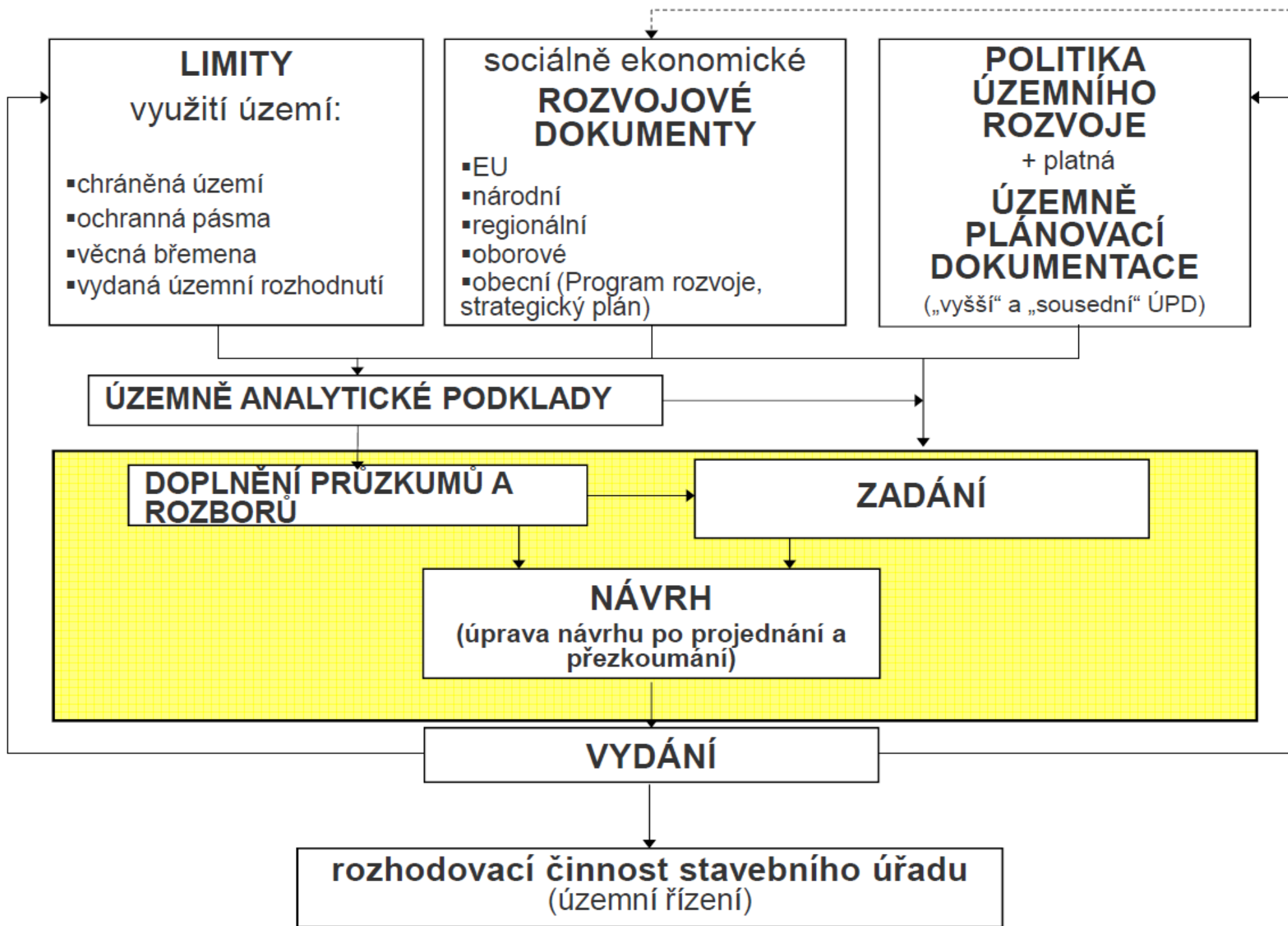
Úřad územního plánování (ORP) (popř. obec určená krajem) – autorizovaný úředník (vzdělání, zkoušky odborné způsobilosti na úseku územního plánování)

Zpracovatel

Fyzická osoba s oprávněním - autorizací České komory architektů

Vstupy a výstupy ÚP

Obsah ÚP

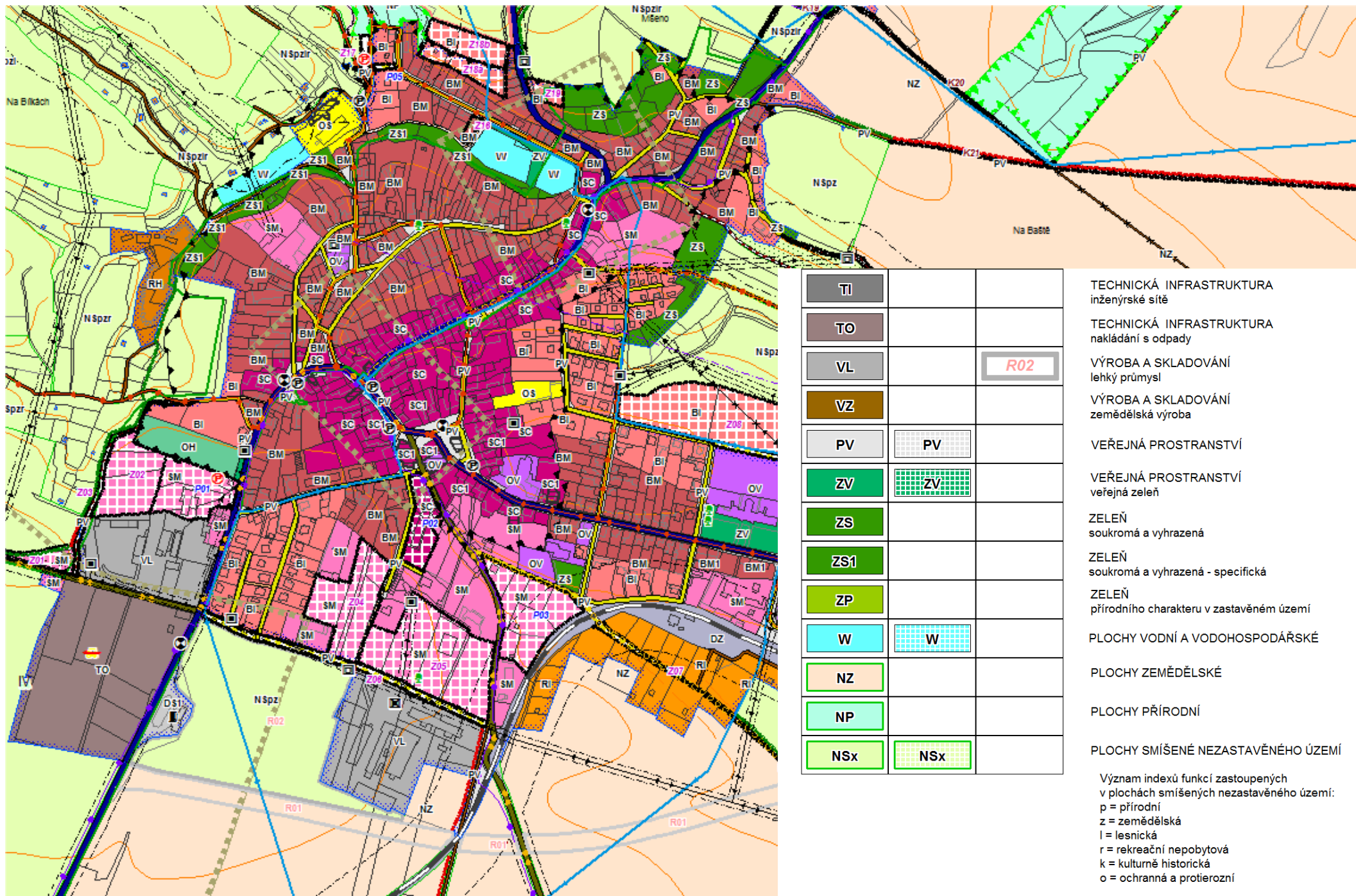
textová část

- vymezení zastavěného území
- urbanistická koncepce
  - zastavitelné plochy
  - přestavbové plochy
  - system sídelní zeleně
- uspořádání krajiny
- koncepce veřejné infrastruktury
  - dopravní, technické, občanské vybavení
  - veřejná prostranství
- podmínky využití ploch
  - hlavní využití (převažující účel využití)
  - přípustné využití
  - podmíněně přípustné využití
  - nepřípustné využití
  - podmínky pro prostorové uspořádání (výšky staveb, struktura zástavby, výměra stavebních pozemků, intenzita jejich využití)
- veřejně prospěšné stavby, veřejně prospěšná opatření
- ...
- ...
- ...

grafická část

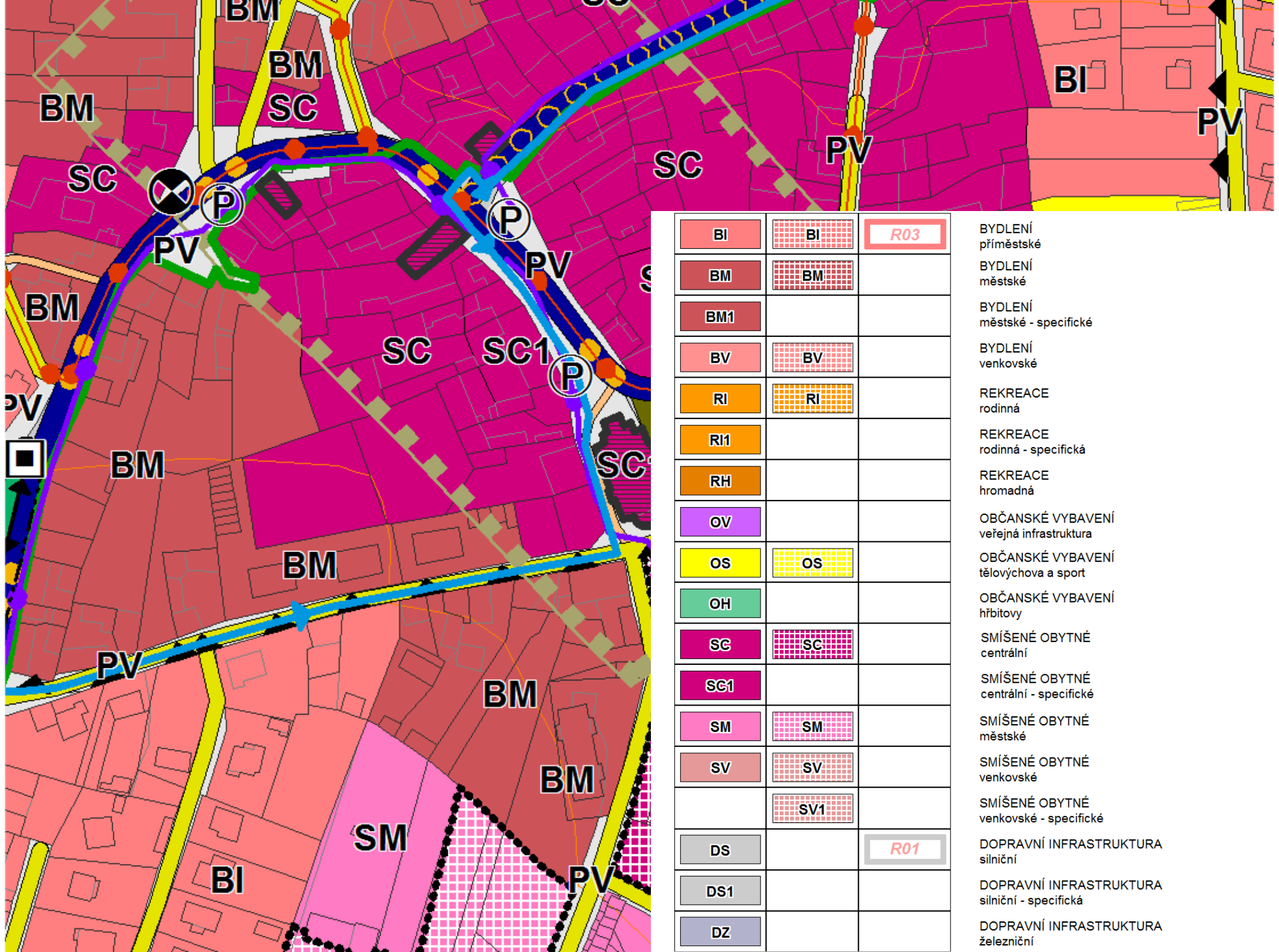
- základní členění
  - hranice řešeného území
  - zastavěné území
  - zastavitelné plochy
  - plochy přestavby
  - územní rezervy
  - území pro územní studie / regulační plány/ dohoda o parcelaci
- hlavní výkres
  - urbanistická koncepce
  - plochy s rozdílným způsobem využití
  - koncepce uspořádání krajiny
  - veřejná infrastruktura
  - veřejně prospěšné stavby a opatření
  - územní rezervy
- výkres veřejně prospěšných staveb, opatření a asanací
- (etapizace)
- ...
- ...
- ...

Hlavní výkres – výřez

TI			TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA inženýrské sítě
TO			TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA nakládání s odpady
VL		R02	VÝROBA A SKLADOVÁNÍ lehký průmysl
VZ			VÝROBA A SKLADOVÁNÍ zemědělská výroba
PV	PV		VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ
ZV	ZV		VEŘEJNÁ PROSTRANSTVÍ veřejná zeleň
ZS			ZELEŇ soukromá a vyhrazená
ZS1			ZELEŇ soukromá a vyhrazená - specifická
ZP			ZELEŇ přírodního charakteru v zastavěném území
W	W		PLOCHY VODNÍ A VODOHOSPODÁŘSKÉ
NZ			PLOCHY ZEMĚDĚLSKÉ
NP			PLOCHY PŘÍRODNÍ
NSx	NSx		PLOCHY SMÍŠENÉ NEZASTAVĚNÉHO ÚZEMÍ

Význam indexů funkcí zastoupených
v plochách smíšených nezastavěného území:
p = přírodní
z = zemědělská
l = lesnická
r = rekreační nepobytová
k = kulturně historická
o = ochranná a protierozní

BI	BI	R03	BYDLENÍ příměstské
BM	BM		BYDLENÍ městské
BM1			BYDLENÍ městské - specifické
BV	BV		BYDLENÍ venkovské
RI	RI		REKREACE rodinná
RI1			REKREACE rodinná - specifická
RH			REKREACE hromadná
OV			OBČANSKÉ VYBAVENÍ veřejná infrastruktura
OS	OS		OBČANSKÉ VYBAVENÍ tělovýchova a sport
OH			OBČANSKÉ VYBAVENÍ hřbitovy
SC	SC		SMÍŠENÉ OBYTNÉ centrální
SC1			SMÍŠENÉ OBYTNÉ centrální - specifické
SM	SM		SMÍŠENÉ OBYTNÉ městské
SV	SV		SMÍŠENÉ OBYTNÉ venkovské
	SV1		SMÍŠENÉ OBYTNÉ venkovské - specifické
DS		R01	DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA silniční
DS1			DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA silniční - specifická
DZ			DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA železniční

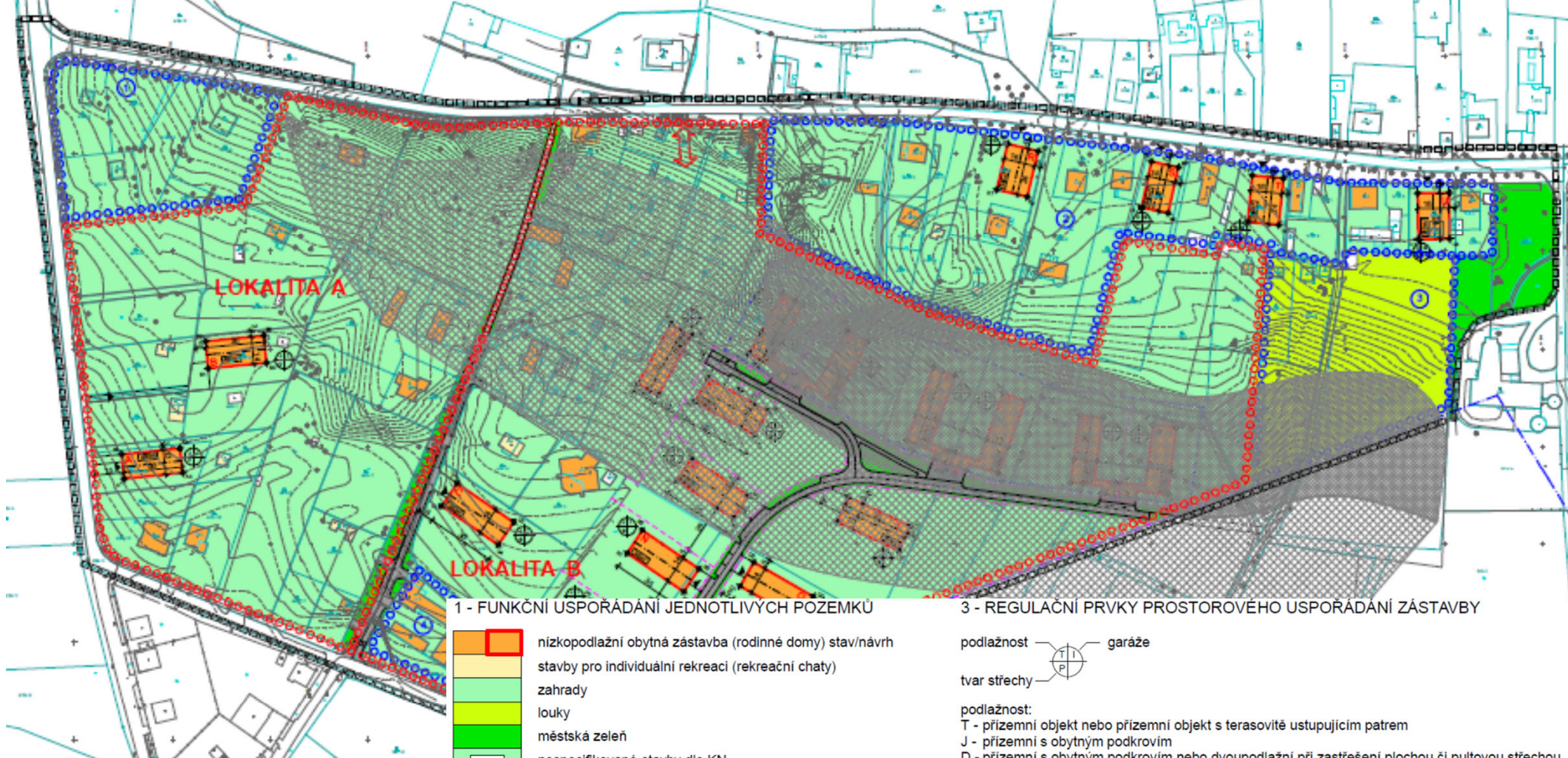
Územně plánovací dokumentace

- zásady územního rozvoje
- územní plán
- **regulační plán**

Regulační plán

- Není povinný
- Zpracovává se pro určitou část obce, u malých obcí výjimečně pro celou obec
- Podrobné podmínky pro využití pozemků, pro umístění a prostorové uspořádání staveb, pro ochranu hodnot a charakteru území a pro vytváření příznivého ŽP, pro přístupy ke stavbám
- Musí být v souladu s ÚP a ZÚR
- Tlak ze strany obcí – nástroj prosazení lokálního veřejného zájmu vůči investorům

1 - FUNKČNÍ USPOŘÁDÁNÍ JEDNOTLIVÝCH POZEMKŮ

- nízkopodlažní obytná zástavba (rodinné domy) stav/návrh
- stavby pro individuální rekreaci (rekreační chaty)
- zahrady
- louky
- městská zeleň
- nespécifikované stavby dle KN
- motorová doprava
- nemotorová doprava

2 - REGULAČNÍ PRVKY PLOŠNÉHO USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY (NÁVRHOVÉ)

- maximální plošné zastavění pozemku (zastavitelné území)
- vztahné body zastavitelných území
- stavební čára (volná)

3 - REGULAČNÍ PRVKY PROSTOROVÉHO USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY

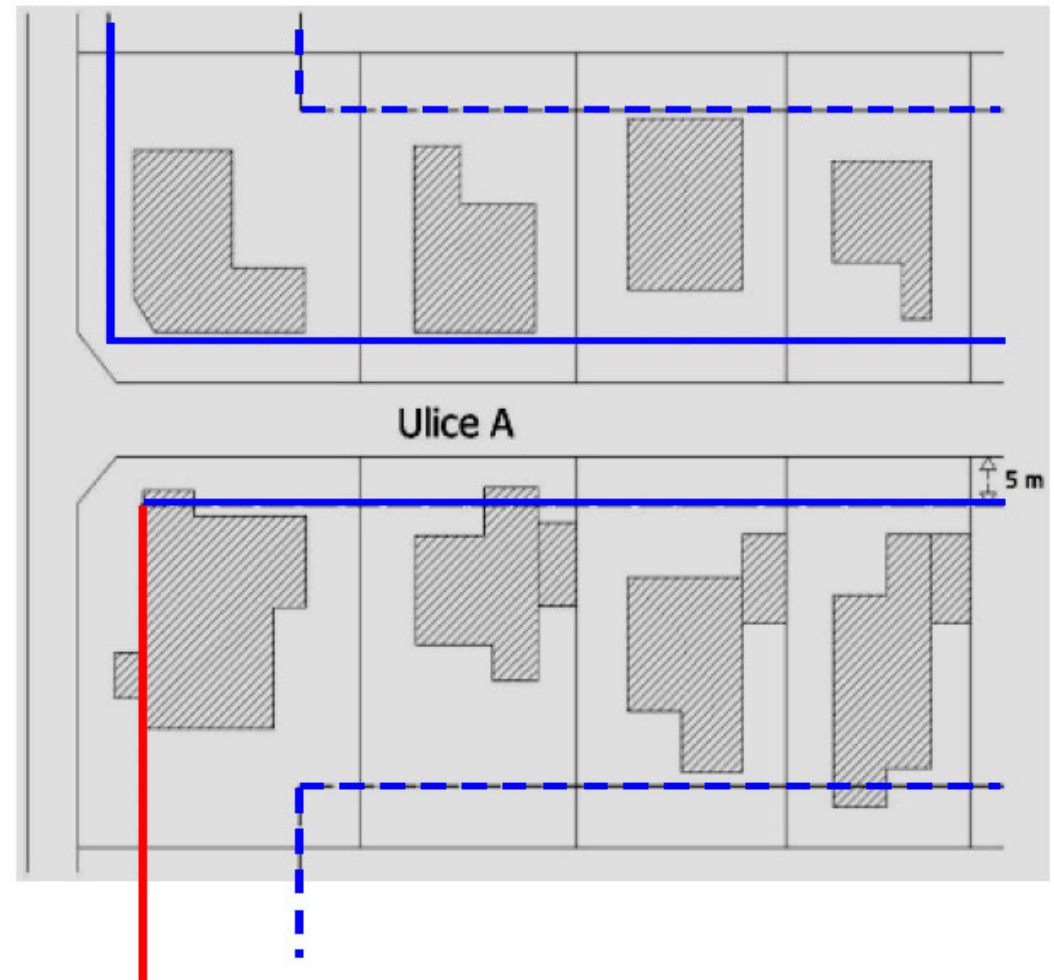
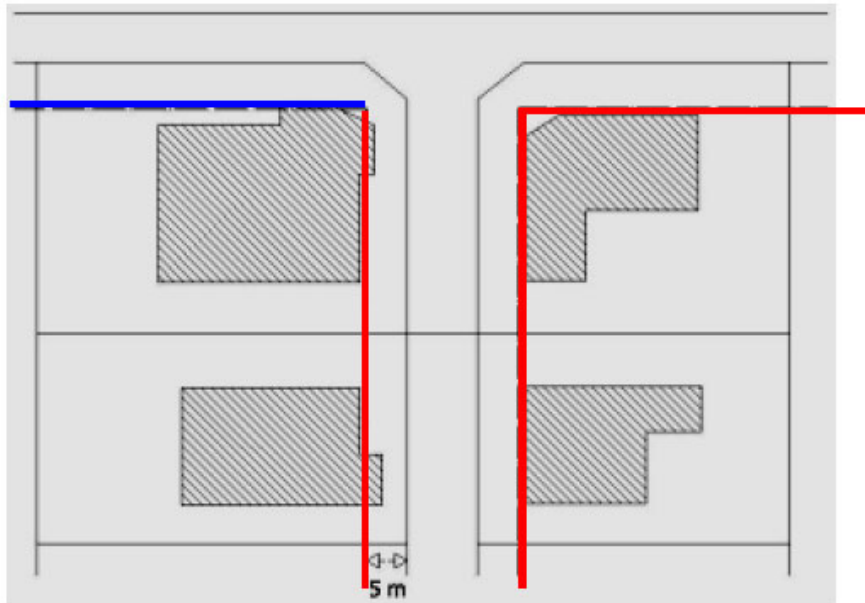
- podlažnost garáže
- tvář střechy
- podlažnost:
  - T - přízemní objekt nebo přízemní objekt s terasovitě ustupujícím patrem
  - J - přízemní s obytným podkrovím
  - D - přízemní s obytným podkrovím nebo dvoupodlažní při zastřešení plochou či pultovou střechou
- tvář střechy:
  - S - sedlová s hřebenem kolmo ke komunikaci
  - P - plochá, pultová
  - V - sedlová, valbová, polovalbová
  - U - sedlová, pultová nebo plochá
- pozn: šikmé střechy se sklonem 35 - 45°, pultové 5 - 10°
- garáže:
  - O - samostatné stojící nebo přistavěná
  - I - vestavěná - integrovaná do hlavního objemu
  - G - samostatné stojící, přistavěná, vestavěná
- směr hřebene střechy

4 - REGULAČNÍ PRVKY ARCHITEKTONICKÉHO USPOŘÁDÁNÍ ZÁSTAVBY

- vjezdy na pozemky
- průhledy na dominanty a do krajiny
- území / objekty s významným arch. akcentem

RP– příklady regulace

Stavební čáry

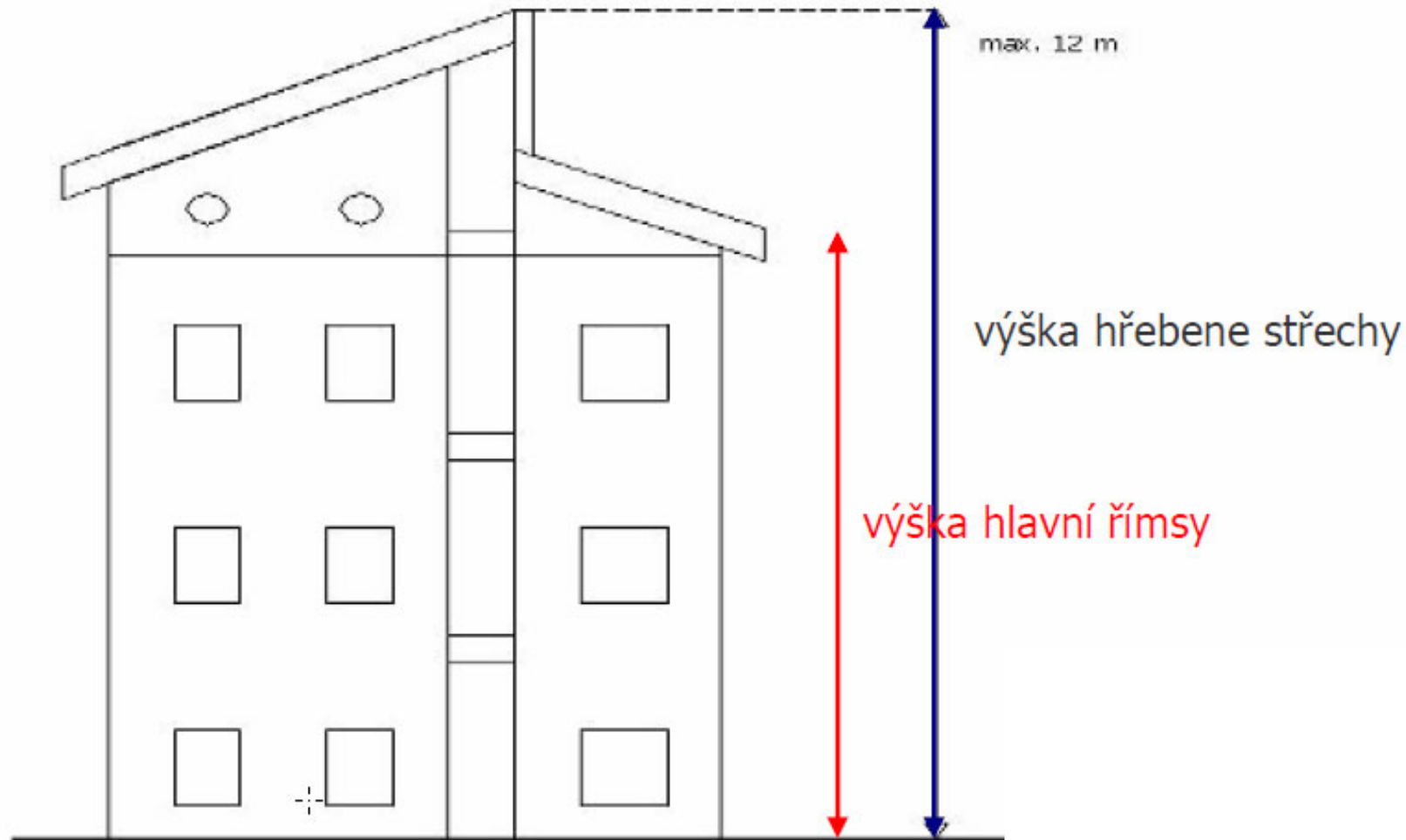
- závazná stavební čára
- nepřekročitelná stavební čára - vnější
- - - nepřekročitelná stavební čára - vnitřní

úlevy = přípustné odchylky od stavebních čar (pro rizality, arkýře apod.) – nutno přesně v regulačním plánu vymežit

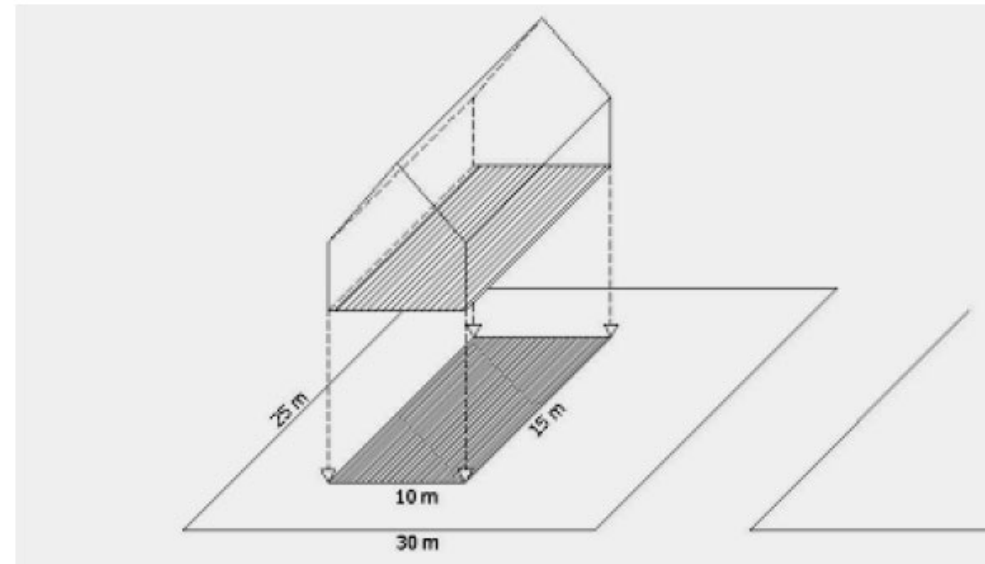
RP– příklady regulace

Výška budovy

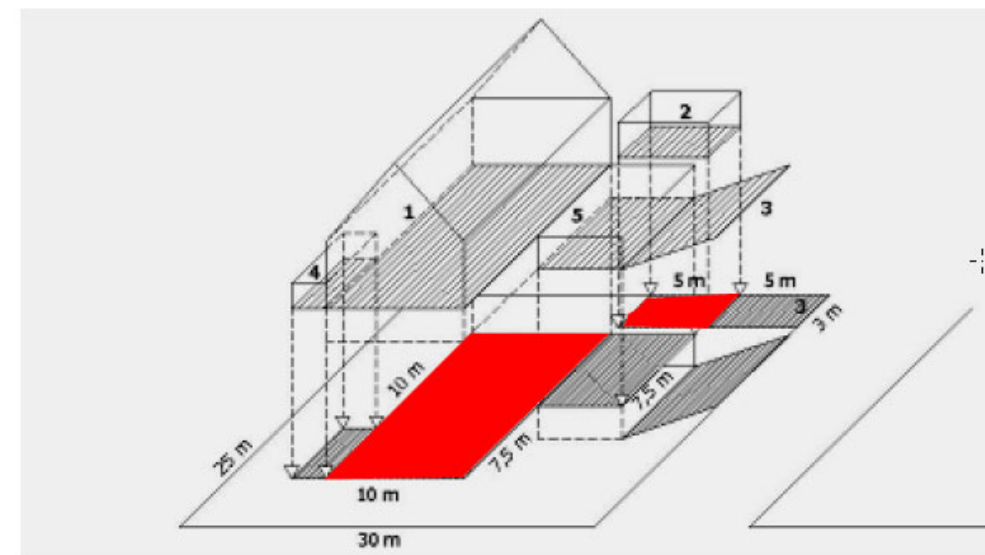

RP– příklady regulace

Koeficient zastavění

$KZP = \text{zastavěná plocha budovami} / \text{plocha pozemku}$

Problémy ÚP měst

- Minimální rozsah pozemků vlastněných obcemi
- Obtížná dostupnost pozemků pro realizaci neziskových/nekomerčních aktivit (funkcí) – občanská vybavenost, zeleň atd. (i z důvodů vlastnické roztržitosti)
- Rozvojové záměry nejsou kryty finančními možnostmi obcí (či spolupracujících developerů)
- Značný rozsah zastavitelných ploch v ÚP vyplývá spíše ze spekulativních důvodů, než z potřeby je skutečně využít - při změnách nedochází k vypuštění dlouhodobě nerozvíjených zastavitelných ploch
- Nekoncepčními změnami ÚP dochází k zásadním chybám v postupu (etapizaci) rozvoje obcí, k nespojitému/chaotickému využívání zastavitelných ploch
- Neexistuje nástroj vhodný pro plánování/usměrňování rozvoje přirozených funkčních celků – metropolitních oblastí (město + zázemí)

Strategické plánování

Strategické plánování (v území)

Neexistuje zavedená obecně platná definice.

Berman et al. (1999) „...systematický způsob jak organizovat změny a vytvářet v celé společnosti široký konsensus na společné vizi pro lepší ekonomickou budoucnost. Jedná se o tvořivý proces, který určí kritické oblasti a nalezne shodu na důvěryhodných záměrech, cílech a strategiích, které, pokud budou naplněny, pomohou řešit situaci v těchto kritických oblastech.

Strategické plánování je rovněž účinným nástrojem, jak spojit za společným cílem rozhodující představitele podniků a veřejné správy k vytvoření veřejně soukromého partnerství, které zlepší místní podnikatelské prostředí a konkurenceschopnost města.“

SP – soubor postupných konkrétních kroků, které vedou k **zlepšení sociálních a ekonomických podmínek („socioekonomický rozvoj“)** a **životního prostředí** v řešeném území.

(oproti tomu - ÚP soustavně a komplexně řeší funkční využití území – zabezpečení souladu všech územních hodnot.)

Strategické plánování v ČR

- Počátek SP ve stávající podobě v ČR – přibližně polovina 90. let
  - Národohospodářské nebo oblastní plánování před rokem 1989 sice formálně deklarovalo podobné cíle, ale metody, postupy a především vnější podmínky byly diametrálně odlišné
  - Deziluze z „neúspěchu“ ÚP (nebyl schopen „zajistit“ realizaci rozvojových záměrů) => první strategické plány a programy rozvoje (obecní popř. mikroregionální úroveň)
  - Strategický dokument **na obecní (lokální) úrovni není definován legislativou** – pouze:
    - Zákon o obcích, č. 128/2000, §84
Zastupitelstvu obce je vyhrazeno
      - a) *schvalovat program rozvoje obce,*
- Odtud se odvíjí různý obsah strategických dokumentů, zpracovatelé, kvalita...
- Především zpočátku 90. léta byly rozdíly v kvalitě obrovské díky absenci metodiky, praxe a také „účelovosti“ zpracovaných dokumentů.

Terminologie x ukotvení v legislativě x definování obsahu

Stav 2017 - ve 33 zákonech uložena povinnost existence 50 strategických nebo prováděcích dokumentů na vládní úrovni – 15 různých pojmenování

Název strategického / prováděcího dokumentu	Počet zákonů
Koncepce	11
Plán	9
Program	7
Strategie	4
Akční plán	4
Politika	3
Zásady	2
Prognóza	2
Dlouhodobý záměr	2
Koncepční záměr	1
Koncepce strategie	1
Strategická koncepce	1
Dlouhodobý výhled	1
Priority	1
Střednědobý plán	1

Rozsah věnovaný strategickým a prováděcím dokumentům v jednotlivých zákonech se značně liší:

- v 12 zákonech (36 %) je stanovena pouze povinnost takový dokument zpracovat, projednat resp. schválit
- v 9 zákonech (28 %) je popsán i obsah dokumentu
- v 12 zákonech (36 %) je uveden odkaz na prováděcí právní předpis, který blíže specifikuje strategický nebo prováděcí dokument

Struktura strategického dokumentu

Základní části

1. Analytická část - souhrnná situační analýza/profil
2. Identifikace klíčových problémů - SWOT analýza zkoumaného území
3. Návrhová (strategická) část - syntéza dosažených výsledků, formulace cílů, strategických prioritních oblastí
4. Implementační část - obsahuje formulaci postupných kroků (opatření, aktivit), které vedou k naplnění vizí (specifikace projektů, finanční plán, zabezpečení realizace projektů – identifikace zodpovědných institucí a organizací),
5. Monitoring - opatření na monitorování a evaluaci úspěšnosti projektů

3.2 Strategická vize rozvoje města a její atributy

V horizontu Strategického plánu, tj. okolo roku 2015, chce být Chrudim dynamickým středoevropským městem, s moderním životním stylem kombinujícím výhody městské komunity s kvalitním a zdravým životním prostředím, s bohatou nabídkou služeb a kulturním a sportovním zázemím, vytvářejícím dobré podmínky pro život všech obyvatel.

Svou polohu vůči krajskému městu Pardubicím a hlavnímu městu Praze využije jako významnou komparativní výhodu umožňující Chrudim v rámci rozumné (efektivně realizovatelné) spádovosti za prací, službami, kulturou a společenským životem orientovat své rozvojové aktivity selektivně a tak koncentrovat své vnitřní faktory a finanční zdroje na rozhodující rozvojové priority.

K tomu využije svůj rozvojový potenciál, v ekonomické sféře dále rozvíjený zejména podporou vzniku malých a středních podniků tradičních živností a zaměřených na obory výrob a služeb nezatěžující životní prostředí a podporou životaschopných aktivit cestovního ruchu.

Tradice a dobrá úroveň středního školství budou využity jako výchozí základna pro rozvíjení celoživotního učení, osobnostního rozvoje a vzdělávání dospělých v oborech perspektivních pro rozvoj města.

Rozvoj vzdělávacích, zdravotnických, sociálních, sportovních a kulturních služeb pro město a jeho okolí a rozvoj bydlení bude dlouhodobě orientován tak, aby přispěl k prosperitě města a spokojenosti občanů i celého spádového území (mikroregionu Chrudimsko) a vyvolal příliv nových občanů města motivovaný dostupností a kvalitou bydlení a dobrými životními podmínkami v Chrudimi.

Město Chrudim bude intenzivně spolupracovat s okolními obcemi při uskutečňování rozvojových záměrů mikroregionu Chrudimsko, i s okolními městy v rámci Pardubického kraje a v některých případech i s přesahem za hranice kraje.

3.3 Globální cíl rozvoje města

Pro naplnění strategické vize svého rozvoje do roku 2015 si město Chrudim stanovuje tento globální cíl:

Vyváženě rozvíjet a dlouhodobě stabilizovat všechny hlavní složky představující kvalitu života města – ekonomiku, sociální sféru, infrastrukturu a životní prostředí. Tím vytvořit podmínky, aby se Chrudim stala moderním městem se spokojenými občany.

3.4 Problémové okruhy strategie

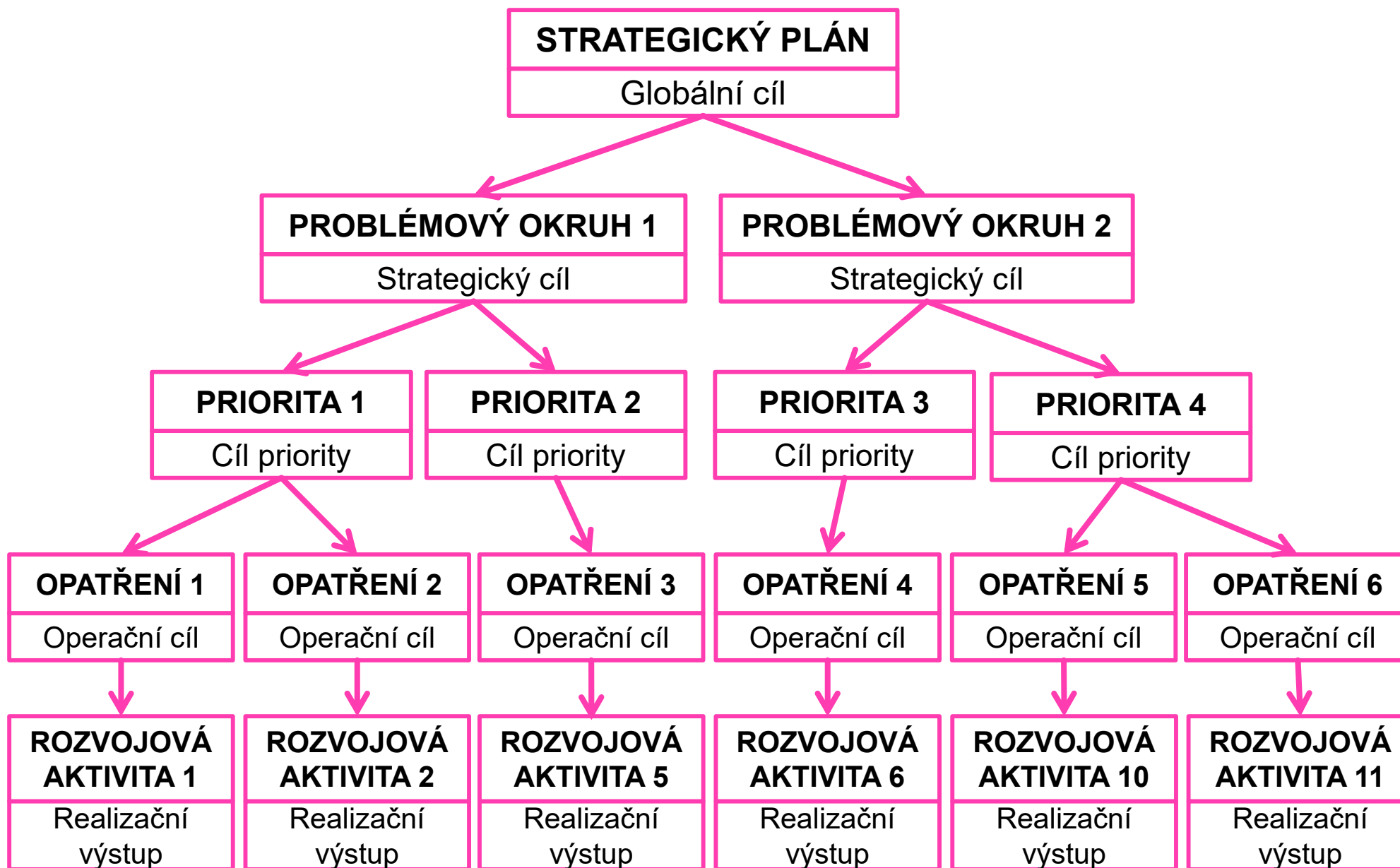
Z výchozí analýzy, Profilu města a přijaté vize dlouhodobého rozvoje města vyplývá, že základní množinu problémů, na které strategický plán musí být zaměřen, se jeví účelné rozčlenit do tří problémových okruhů (kritických oblastí).

Základní problémové okruhy Strategického plánu rozvoje města Chrudimě do roku 2015 jsou vymezeny takto:

Problémový okruh 1 : ***Ekonomika a cestovní ruch***

Problémový okruh 2 : ***Infrastruktura a životního prostředí***

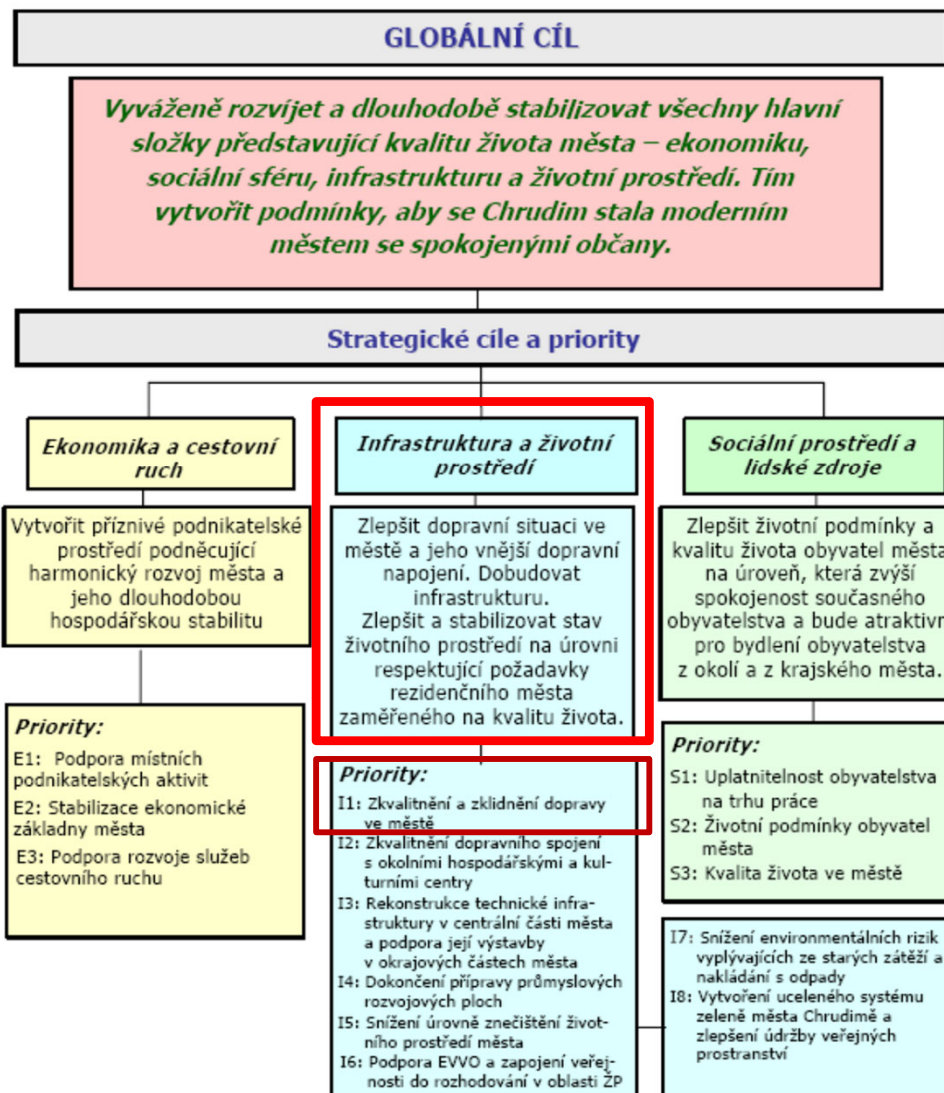
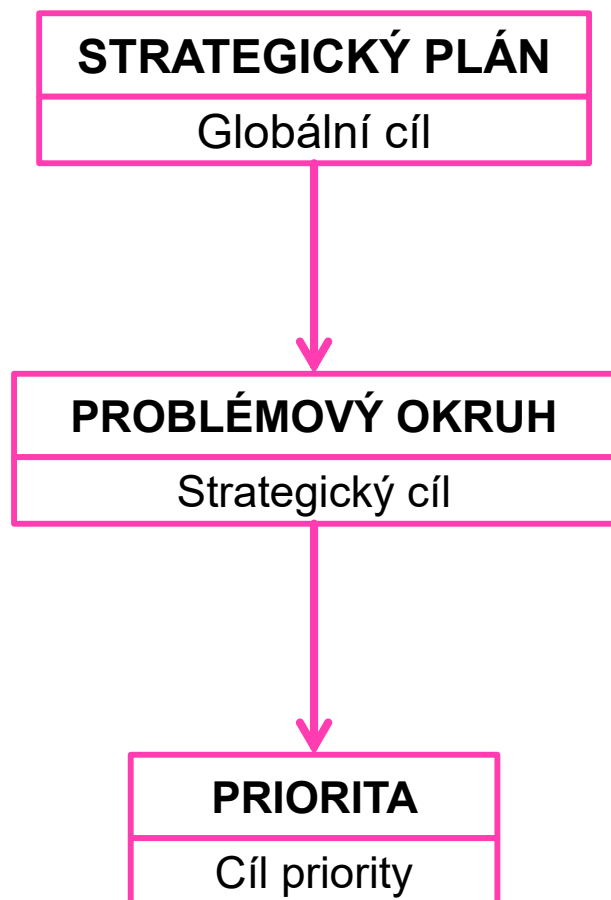
Problémový okruh 3 : ***Sociální prostředí a lidské zdroje***

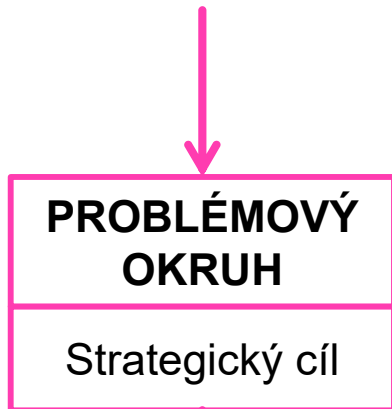
Strategický plán rozvoje města Chrudimě

4 STRATEGICKÝ PLÁN ROZVOJE MĚSTA

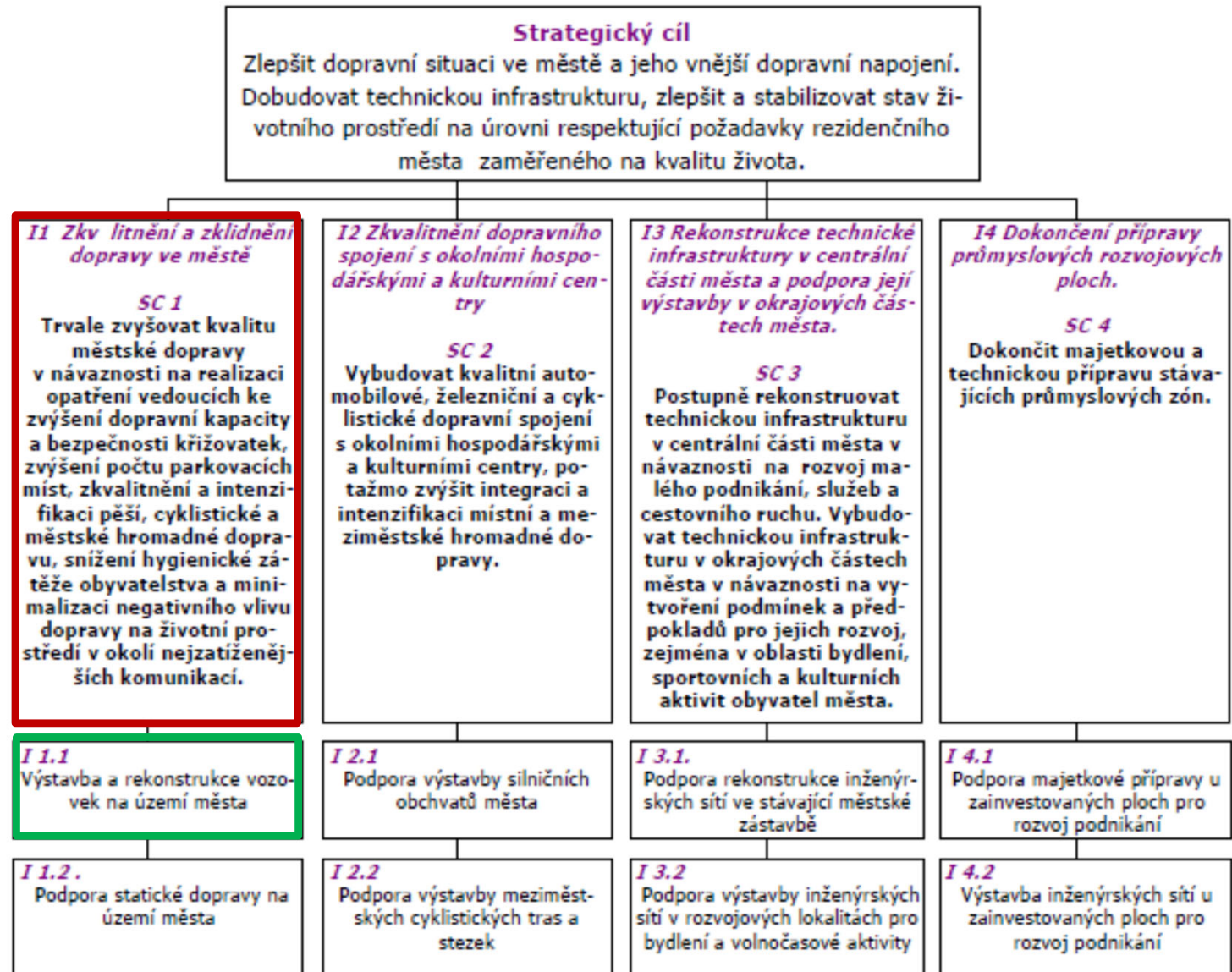
4.1 Cíle a priority strategického plánu

Strategie – stromovitá struktura

4.2.2 Infrastruktura a životní prostředí

Strategie – stromovitá struktura

CHARAKTERISTIKA AKTIVIT - INFRASTRUKTURA A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Název priority: I 1. Zkvalitnění a zklidnění dopravy ve městě

Název opatření: OP I 1.1 Výstavba a rekonstrukce vozovek na území města

Kdo zajistí financování?

Evaluace?

Název aktivity (projektu)	Realizační výstupy	Cílové skupiny	Garanti a spolupráce	Termín	Odhad finanční náročnosti (mil. Kč)	Očekávaný přínos
I 1.1.1. Rekonstrukce městských křižovatek. Město Chrudim ve spolupráci s ŘSD ČR postupně realizuje rekonstrukci dopravně nejzatíženějších městských křižovatek. Při jejich rekonstrukci bude rovněž zohledněna jejich návaznost na pěší a cyklistickou dopravu a plánovanou výstavbu přeložek I/37 A I/17.	Rekonstrukce křižovatek	Účastníci silničního provozu, obyvatelé a návštěvníci města	ŘSD ČR, Město Chrudim	2005 – 2008	70,0	Zvýšení bezpečnosti a plynulosti provozu na území města
I 1.1.2. Výstavba příjezdové komunikace ke sportovnímu areálu. Město Chrudim vybuduje příjezdovou komunikaci ke sportovnímu areálu respektující plánovanou kapacitu motorizovaných návštěvníků a odlehčení dopravní zátěže současných příjezdových komunikací.	Příjezdová komunikace	Účastníci silničního provozu, obyvatelé a návštěvníci města	Město Chrudim, odborná a laická veřejnost	2005-2009	25,0	Zklidnění dopravy v ul. Na Ostrově a zjednodušení příjezdu ke sportovnímu areálu
I 1.1.3. Výstavba bezpečnostních prvků na komunikacích. Město Chrudim vyhodnotí lokality z hlediska možnosti instalace bezpečnostních prvků (např. zpomalovací retardér, dodatečné osvětlení přechodů pro chodce apod.) za účelem zvýšení bezpečnosti silničního provozu.	Zpomalovací retardér, osvětlení přechodů pro chodce	Účastníci silničního provozu, obyvatelé sídliště a návštěvníci předmětných lokalit	Město Chrudim, odborná veřejnost	2005-průběžně	10,0	Zvýšení bezpečnosti provozu a kvality života obyvatel a návštěvníků předmětných lokalit
I 1.1.4. Pasportizace komunikací v majetku města. Město Chrudim pořídí pasportizaci komunikací v majetku města v technické podrobnosti GIS a stanovení nákladů na jejich rekonstrukci a údržbu.	Grafický informační systém obsahující údaje o komunikacích, dotčených pozemcích, investičních a provozních nákladech	Město Chrudim, správci inženýrských sítí, odborná veřejnost	Město Chrudim	2004-2005	1,2	Podklady pro správu, plánování výstavbu a rekonstrukci komunikací v majetku města

Přístupy ke zpracování SP

- 1) Expertní nebo také TOP=>DOWN (vysoká míra odborného přístupu zpracovatele a malá míra participace místních odborníků/zadavatele)
- 2) Komunitní (BOTTOM=>UP) - založen na opakovaných diskuzích s místními aktéry, kteří pod vedením zpracovatele sami zpracovávají, nebo se podílejí na zpracování vlastního strategického plánu

kritéria posouzení přístupu:

- **zapojení zástupců *komunity* (obce, mikroregionu, kraje...) a/nebo *expertů* (zpravidla **externích poradců**)**
- odbornost zpracování
- důraz položený na analytickou nebo strategickou část

Přístupy ke zpracování SP

	Expertní metoda	Komunitní metoda
Silné stránky	- odborná a metodicky kvalitní práce (přesnost, detailní sledování jevů) - nezávislost na místním prostředí - standardizovaný postup	- jednodušší zpracování - konkrétní problémy a řešení - důraz na vlastní strategii bez rozsáhlé analytické části
Slabiny	- nadbytečný rozsah analytické části na úkor strategické části - malá znalost místního prostředí - malá hloubka projednání	- povrchnost - nerealizovatelné záměry - subjektivita aktérů
Kdy ji použít?	- málo místních expertů/aktérů - velká a složitá území (problém horizontální komunikace)	- v již fungující „organizaci“ (např. sdružení obcí), kde je zájem na společném řešení
Předpoklady úspěšnosti	- intenzivní komunikace mezi zpracovatelem a zadavateli (jasně definovaný způsob projednávání)	- stanovení dostatečně širokého týmu místních znalců

Doplňkové analýzy

PESTLE (někdy PESTEL) analýza je analytická technika sloužící ke strategické analýze okolního prostředí PESTLE je akronym počátečních písmen různých typů vnějších faktorů: politické, ekonomické, sociální, technologické, legislativní, ekologické.

P – Political - politické – existující a potenciální působení politických vlivů

E – Economical - ekonomické – působení a vliv místní, národní a světové ekonomiky

S – Social - sociální – průmět sociálních změn v území, součástí jsou i kulturní vlivy (lokální, národní, regionální, světové)

T – Technological - technologické – dopady stávajících, nových a vyspělých technologií

L – Legal - legislativní – vlivy národní, evropské a mezinárodní legislativy

E – Ecological - ekologické (environmentální) – místní, národní a světová problematika životního prostředí a otázky jejího řešení

Podstatou PESTLE analýzy je identifikovat pro každou skupinu faktorů ty nejvýznamnější jevy, události, rizika a vlivy.

Metoda PESTLE je součástí metod používaných v oblasti analýzy dopadů. Někdy bývá použita jako vstup analýzy vnějšího prostředí do SWOT analýzy

Doplňkové analýzy

Někdy se používá také podobná zjednodušená varianta nazývaná **PEST analýza**:

P – **politické** – existující a potenciální působení politických vlivů

E – **ekonomické** – působení a vliv místní, národní a světové ekonomiky

S – **sociální** – průmět sociálních změn dovnitř organizace

T – **technologické** – dopady nových a vyspělých technologií

Případně název/zkratka **STEEPLED analýza**, kdy jsou faktory identické jako u **PESTLE**, ale jsou přidány etické (Ethics) a demografické (Demographic) faktory.

Alternativně se používá také název **STEER analýza**, kdy jsou v podstatě identické faktory uspořádány takto:

S - socio-cultural - socio-kulturní faktory

T - technological - technologické faktory

E - economic - ekonomické faktory

E - ecological - ekologické faktory

R - regulatory - regulující faktory (legislativa jako regulace)

Politicko-správní úroveň	Úrovně plánování	Právní základy	Plánovací nástroje	Základní obsah	Institucionální zabezpečení
Stát	Plánování na úrovni státu	Zákon o podpoře regionálního rozvoje <i>zákon č. 248/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů</i>	Strategie regionálního rozvoje (SRR)	Analýza stavu regionálního rozvoje, strategické cíle regionálního rozvoje ČR, vymezení státem podporovaných regionů	Ministerstvo pro místní rozvoj
			Státní program regionálního rozvoje	Zaměření podpory regionálního rozvoje pro jeden nebo více podporovaných regionů	Ministerstvo pro místní rozvoj
Kraje	Plánování na úrovni kraje	<i>vyhotovení dokumentu je dobrovolné</i>	Strategie rozvoje kraje	Obsah není dán právními předpisy	Krajský úřad
		Zákon o podpoře regionálního rozvoje <i>zákon č. 248/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů</i> Zákon o krajích (krajské zřízení) <i>zákon č. 129/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů</i>	Strategie rozvoje územního obvodu kraje (dříve Program...)	Analýza hospodářského a sociálního rozvoje kraje, vymezení regionů v kraji vyžadujících podporu, cíle, priority a úkoly ekonomického a sociálního rozvoje kraje	Krajský úřad
Obce	Místní rozvoj	Zákon o obcích (obecní zřízení) <i>zákon č. 128/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů</i>	Program rozvoje obce	Obsah dokumentu by měl respektovat členění do základních kapitol strategických dokumentů; není však striktně dán	Obecní úřad

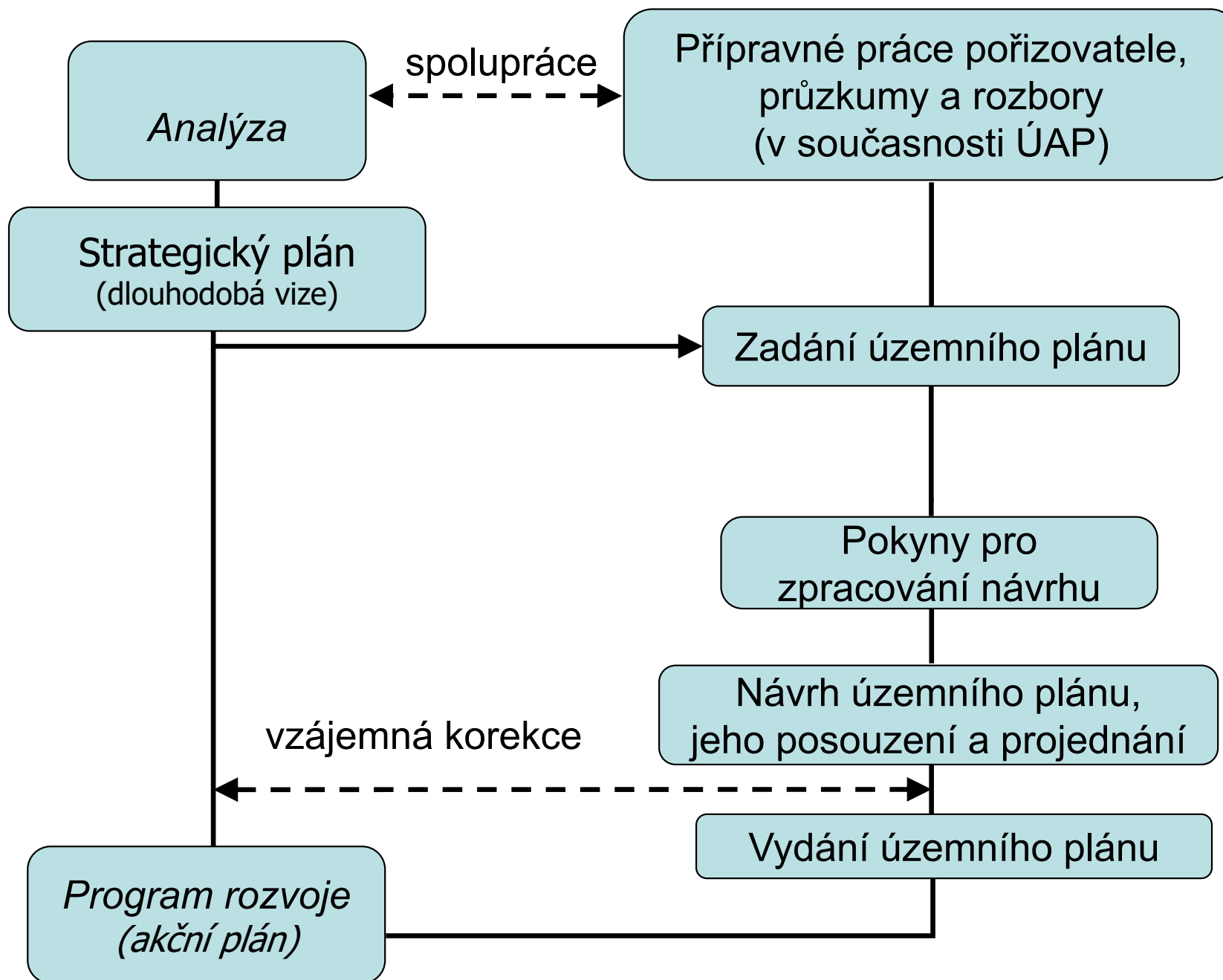
Úrovně plánování	Nástroje územního rozvoje		
Evropský prostor (mezinárodní úroveň)	Evropské perspektivy územního rozvoje Řídící principy udržitelného rozvoje území Územní agenda EU Lipská charta o udržitelných evropských městech Strategie Evropa 2020		
	ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ		REGIONÁLNÍ POLITIKA
Stát (NUTS 0)	Politika územního rozvoje ČR	Strategický rámec udržitelného rozvoje v ČR Rezortní nástroje na státní úrovni (strategie, politiky, koncepce)	Strategie regionálního rozvoje ČR Dohoda o partnerství pro programové období 2014–2020
Kraj (NUTS 3)	Zásady územního rozvoje Regulační plány (pro plochy a koridory nadmístního významu)	Rezortní nástroje na krajské úrovni	Strategie rozvoje krajů (dříve Programy rozvoje krajů)
Obec (LAU 2)	Územní plány Regulační plány		Programy rozvoje obcí Integrované plány rozvoje měst

Rozdíly mezi strategickým dokumentem obce a územním plánem

Oblast	Strategický dokument	Územní plán
Legislativa	nepřímo	zákon č. 183/2006 Sb. + vyhlášky
Zaměření	sociálně ekonomický rozvoj (CO?, popř. JAK?)	funkční využití plochy (fyzické plánování) (KDE?)
Charakter	iniciační/proaktivní	regulativní
Postup zpracování	volný	definovaný zákonem/vyhláškou
Projednávání	nespecifikováno	jasná a závazná pravidla
Schvalování	zastupitelstvo	zastupitelstvo
Závaznost	nezávazný, orientační	závazný
Řešené území	obec (<i>mikroregion</i>)	obec
Časový horizont	10 -15 let	do 15 let
Rychlost zpracování	1-2 roky	2-3 roky
Změny, aktualizace	průběžně bez procedurálního postupu	předepsaný procedurální postup

Upraveno podle: Perlín, R.(2002): Strategický plán mikroregionu

Možný vztah mezi rozvojovými dokumenty a územním plánem

Nejčastější nedostatky SP (lokální úroveň)

- Absentuje strategie/celková vize rozvoje (jde jen o souhrn projektů/investic)
- Koncentrace na krátkodobé aspekty/cíle plánování
- Do přípravy SP nebyla zainteresovaná veřejnost, dokument vznikl pouze „od stolu“
- Chybí propojení na územní plán nebo se naopak vyskytují duplicity s ÚP (mechanické přebírání některých kapitol)
- SP je zpracován formálně a na základě jednotné šablony aplikované pro více obcí nebo zcela neodborně, nerespektují principy SP
- Jediným cílem zpracování SP bylo splnění podmínky pro žádost o dotaci
- Nepřehlednost dokumentu, množství nadbytečných a nepodstatných informací (kvantita ≠ kvalita)